

QUADERN DE TEATRE

Jordi Coca

Ramon Teixidor

L' Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya ha editat, amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, un llibre que vol ser un recordatori de Ramon Teixidor, mort el 24 de maig de 1999, als 53. El llibre, il·lustrat amb diverses fotografies, l'han escrit Jordi Teixidor, Enric Cervera, Gonzalo Pérez de Olaguer, Joan Maria Gual, Ricard Salvat, Àngel Alonso, Josep Anton Codina, Alfred Lucchetti, Frederic Roda, Josep M. Vidal i Jaume Melendres, i compta amb una presentació d'Hermann Bonnín i l'aportació d'Elpidia Oliver, que ha cedit el seu arxiu fotogràfic. Tal com deia, inicialment es tractava de recordar l'amic i retre-li homenatge, però tot i la modèstia del projecte, aquest conjunt de textos aconsegueix de posar l'accent en unes característiques que el projecten més enllà i tot de la figura del Ramon. És, em penso, un apunt sobre l'aventura del Teatre Independent, que un dia s'hauria d'historiar, i que avui és colgada en un oblit injust. Sense aquesta etapa res no seria tal com és ara, i val la pena de recordar que, com a mínim, dues o tres generacions van dedicar la vida a la recuperació del teatre a Catalunya. En Ramon Teixidor va ser un d'aquests homes i dones i, vist en perspectiva, li hauríem d'estar molt agraïts.

El teatre independent

Quan comença el Teatre Independent a Catalunya? Tot arrenca de l'Agupació Dramàtica de Barcelona (1955-1963), l'ADB, dirigida fonamentalment per Frederic Roda. Continua després amb l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, l'EADAG, que el 1960 va fundar Ricard Salvat i on Maria Aurèlia Capmany va tenir un paper molt destacat. A partir d'aquí les sigles es multipliquen: el TEC de Vicenç Olivares i Francesc Balagué, el GTI de Francesc Nello, el Grup d'Estudis Teatral d'Horta de Josep Montanyès, el Gogo, Bambalinas, El Camaleó, La Pipironda, La Claca, La Gàbia, El Globus, A-71, i un llarg etc. que és impossible d'esmentar en aquestes ratlles... Algunes de les companyies creades durant aquest període encara continuen en actiu, com és el cas d'Els Joglars (1962), Comediants (1972) i Dagoll-Dagom (1974). Però la majoria, com és lògic, van desaparèixer a causa de les evolucions internes i, també, perquè no van poder resistir les pressions i les exigències a què els seus membres estaven sotmesos. En tot cas, les coses fan un tomb espectacular amb el Grec de l'any 1976 i les Assemblees i, és clar, amb la fundació aquell mateix any del Teatre Lliure liderat per Fabià Puigserver. Abans d'això hi va haver dues dates veritablement importants: l'aventura de Pau Garsaball al Teatre Capsa el 1969 i la possibilitat que Hermann Bonnín va oferir el 1970 –en ser nomenat director de l'Institut del Teatre– de professionalitzar una part dels membres del Teatre Independent. Repassant les peripècies personals i professionals de Ramon Teixidor, ens adonem que, efectivament, ell entrava en el

món del teatre amb unes característiques que el feien idoni per al Teatre Independent. Era, com diu el seu germà Jordi, "l'home dels mil oficis". Fuster, pintor, electricista, dibuixant, maquetista, músic, cantant, actor, escriptor, empresari... Tot això en Ramon ho va dur a terme amb una passió extrema per l'escena; una passió que era imprescindible per compaginar el fet de guanyar-se la vida fent estampats i, alhora, ser una peça determinant, i sovint motor i tot, d'iniciatives teatrals diverses. Havia començat als Catalanistes de Sant Andreu, va ser alumne de l'Institut del Teatre i cofundador d'El Camaleó (1963) i la Companyia A-71 (1972). Col·laborava regularment amb La Pipironda, el Taller de Teatre, la Companyia Adrià Gual, La Roda, La Sínia, el Teatre Metropolità, el GAT de l'Hospitalet... És impossible de donar la llista completa de les empreses i els muntatges que, d'una manera o altra, Ramon Teixidor va fer possible. En tot cas, el 1990 va fundar amb Àngels Zamora i Elpidia Oliver la productora Univers de Produccions Artístiques i la Companyia Univers, a més d'altres iniciatives com són les Realitats Impossibles i una feina docent a diverses entitats on bàsicament ensenyava actuació, màscara i Commedia dell'Arte.

No tot el teatre fet a Catalunya durant aquells anys es pot inscriure en el Teatre Independent. Hi va haver els Cicles de Teatre Llatí que animava Xavier Regàs, intents més o menys reeixits de teatre comercial, la figura més remarkable del qual seria Joan Capri, l'esforç de Montserrat Carulla i Joan Ignasi Abadal per fer un teatre digne, l'aventura de Carlos Lucena al teatre Guimerà, el Teatro Nacional de Barcelona de l'any 1968... Moltes d'aquestes iniciatives tenien precedents anteriors a l'any 1955, una de les quals va ser la incorporació al Teatre Romea d'Esteve Polls; caldria esmentar també les aportacions de Juan Germán Schroeder, Antonio de Cabo i Rafael Richard amb el Teatro de Cámara de Barcelona... Amb tot, més enllà de la recuperació de la vida teatral a Catalunya, el Teatre Independent també va suposar una profunda renovació estètica i ideològica i una aposta clara per tornar a fer possible que la llengua catalana fos un vehicle escènic modern. És d'aquest món i d'aquest es-

Ramon Teixidor, "l'home dels mil oficis"

XAVIER JUBIERRE

perit que sorgeix la figura de Ramon Teixidor.

Un home és un home

Gonzalo Pérez de Olaguer fa notar que, si bé Ramon Teixidor aconseguia la seva projecció més gran el 1992 amb *Historias de la puta mili*, on feia de sergent Arensibia, la gamma dels personatges encarnats pel Ramon fins aleshores havia estat immensa. El trobem al primer *Retaule del flautista*, el del 1970, al del 1971 i, també, en el de 1996, que ell va suportar com a empresari. El vam veure fent cabaret a la Cova del Drac, treballant en obres de Manuel de Pedrolo, a *La moschetta* que el 1973 va dirigir Ventura Pons, a *La lliçó* de Ionesco dirigida per Gual, al *Francesc Layret* de la Capmany i Xavier Romeu, a obres de Brecht dirigit per Feliu Formosa... Un actor ha de fer, per definició, papers de registres diferents, però en els anys del Teatre Independent calia fer absolutament de tot i des de les estètiques més diverses. Així, efectivament, trobem Ramon Teixidor en el simbolisme absurdista i polític de Pedrolo, en el distanciamment brechtia i en l'estilitzada i punyent paròdia a partir de la qual treballen els Joglars. I el trobem carregant i descarregant camionetes, pin-

tant decorats, impulsant projectes i jugant-se la salut i els diners en iniciatives que avui ens semblarien folles.

Feia d'actor, ja ho hem dit, però també va dirigir una vintena d'espectacles, amb textos que van de Pitarra a divertiments de Neil Simon, passant per obres de G.B. Shaw, Machiavelli, Molière... I va participar en una quantitat enorme de programes de televisió, va fer cinema... En una altra mena de món, la feina feta per Ramon Teixidor i l'èxit aconseguit l'haurien fet famós i ric. En el nostre món únicament es va fer més savi i millor persona, ja que, quan el 1992 va tastar l'èxit popular amb el seu sergent Arensibia, no va aixecar ni un dit els peus de terra. Sabia que el teatre a Catalunya havia canviat, que estava canviant, i sabia que si fins aleshores gairebé tot s'havia sustentat en el sacrifici dels que hi participaven, de sobte les coses eren diferents. Aquell sergent fastigós, que no tenia res a veure amb ell des de cap punt de vista, el va defensar amb les dents perquè el Ramon era

un autèntic professional, però així que va poder es va endinsar en obres de Valle-Inclán i de Shakespeare, la seva darrera aventura escènica, on feia el paper d'un condemnat a mort. La veritat és que avui tot allò del Teatre Independent sona a música celestial. Som lluny dels estàndards europeus, però les qüestions teatrals a Catalunya ara es mesuren amb paràmetres que no tenen res a veure amb la joia de saber que es treballa per la reconstrucció cultural i social del país. I no és just que vegem els protagonistes d'aquesta història, de la nostra història, com uns éssers ingenus que es movien enduts per la vocació cega de fer teatre. La qüestió era una altra. Es tractava de saber quin teatre es feia, com es feia i per què es feia. No és estrany que tot plegat desemboqués en la idea del teatre com a servei públic i, després, en la constatació que les institucions democràtiques s'hi havien de comprometre. Quan algunes d'aquestes coses s'han aconseguit, ens trobem amb la sorpresa –o potser no és una sorpresa– que aquells anys de lluita conscient i sacrificada s'esvaeixen en l'oblit. Per evitar-ho, Ramon Teixidor ens fa un nou servei: repassant la seva carrera ens adonem del que ell, i molts altres com ell, van fer per nosaltres. Seria injust oblidar-ho.